

ВСТУП

Практичне та наукове розуміння проблем грошей, грошового обігу, кредитних відносин, банківської справи є необхідним компонентом становлення професійних економічних знань студентів.

Мета практичних занять дисципліни «Фінанси підприємств» – надати майбутнім фахівцям знання щодо сутності та механізму функціонування таких категорій як гроші, кредит, фінансовий ринок, фінансове планування; сформувати в них теоретичну та методологічну базу, необхідну для наступного оволодіння практикою використання фінансових інструментів підприємства, а також уміння оцінювати й аналізувати фінансову політику підприємства.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

Завданням практичних занять є перевірка розуміння студентом програмного матеріалу в цілому, логіки та взаємозв'язків між окремими розділами, здатності творчого використання накопичених знань, уміння сформувати своє ставлення до певної проблеми навчальної дисципліни.

Основна мета виконання практичних завдань – закріпити, поглибити, розширити, систематизувати теоретичні знання та розвинути навички самостійного вирішення питань відповідно до навчальних дисциплін.

Методичні рекомендації для проведення практичних занять ґрунтуються на наведених типових задачах та прикладах їх розв'язування.

З навчальною метою певні числові значення та найменування мають умовний характер.

Формування і використання прибутку.

Завдання 1.

Підприємство планує реалізувати 400 виробів. Собівартість одного виробу 12 грн. Ціна виробу 15 грн.

Розрахувати:

Прибуток від реалізації одного виробу;

Прибуток від реалізації всіх виробів;

Обсяг реалізації всіх виробів;

Собівартість реалізованих виробів.

Рішення:

Прибуток від реалізації одного виробу 3 грн. (15 грн. - 12 грн.).

Прибуток від реалізації всіх виробів 1200 грн. (400 · 3 грн.).

Обсяг реалізації всіх виробів 6000 грн. (400 · 15 грн.).

Собівартість реалізованих виробів 4800 грн. (400 · 12 грн.).

Прибуток від реалізації виробів 1200 грн. (6000 грн. - 4800 грн.).

Завдання 2.

Підприємство виготовило продукції А у кількості 550 шт., а продукції Б – 300 шт. Собівартість одиниці продукції А складає 16 грн., продукції Б – 31 грн. Продано продукції А у кількості 330 шт. за ціною 19 грн. та 110 шт. за ціною 18 грн. Продукції Б продано у кількості 280 шт. за ціною 38 грн.

Розрахувати прибуток підприємства в розрізі окремого виду продукції та в цілому. Розрахунки здійснити у вигляді таблиці.

Продукція	Кількість виробів, шт.	Ціна, грн.	Сума, грн.

Завдання 3.

Витрати на 1 грн. продукції, що реалізується в звітному періоді, - 82 коп. (розраховується діленням собівартості продукції на обсяг реалізації в оптових цінах). Планується зниження витрат на 1 грн. продукції, що буде реалізована, на 2 коп. Обсяг реалізації продукції в періоді, що планується, в оптових цінах - 1100 тис. грн.

Розрахувати:

Планові витрати на 1 грн. реалізованої продукції;

Собівартість продукції, що буде реалізована в плановому періоді;

Прибуток від реалізації продукції в плановому періоді.

Рішення:

1-й варіант розрахунку. Планові витрати на 1 грн. реалізованої продукції - 80 коп. (82 коп. – 2 коп.). Собівартість продукції, що буде реалізована в плановому періоді, - 880 тис. грн. (1100 тис. грн. · 0,80 грн.). Прибуток від реалізації продукції в плановому періоді - 220 тис. грн. (1100 тис. грн. - 880 тис. грн.).

2-й варіант розрахунку. Планові витрати на 1 грн. реалізованої продукції - 80 коп. (82 коп. - 2 коп.). Прибуток на 1 грн. продукції, що буде реалізована в плановому періоді, - 20 коп. (100 коп. - 80 коп.). Прибуток від реалізації продукції в плановому періоді 220 тис. грн. (1100 тис. грн. · 0,20 грн.).

Завдання 4.

Визначити прибуток за умови продажу 1900 та 2500 одиниць товару. Оптова ціна виробу – 10 грн. Змінні витрати – 15000 грн., постійні витрати – 4000 грн.

Рішення:

1) При обсязі продажу 1900 одиниць: дохід – 19000 грн. (1900 · 10 грн.), прибуток – 0 грн. (19 000 – 15 000 – 4 000);

2) Обсяг продажу 2500 одиниць: дохід – 25000 грн. (2500 x 10 грн.),
прибуток 6000 грн. (25000 – 4000 – 15000).

Завдання 5.

Розрахувати прибуток від операційної діяльності маючи наступні дані:

Валовий прибуток – 8975 грн.;

Інші операційні доходи – 1230 грн.;

Адміністративні витрати – 780 грн.;

Витрати на збут продукції – 401 грн.;

Інші операційні витрати – 132 грн.

Рішення:

Прибуток від операційної діяльності: $8975 + 1230 - (780 + 401 + 132) = 10205 - 1313 = 7662$ грн.

Завдання 6.

Підприємство отримало у звітному періоді 12366 грн. прибутку. Ставка податку на прибуток 17%. Кількість акцій підприємства становить 1050 шт. (сума дивідендів на одну акцію у звітному періоді – 1,03 грн.). Частка прибутку, яка направляється до резервного капіталу становить 25% від чистого прибутку.

Визначити: суму податку на прибуток, дивідендів, суму прибутку, яка направляється до резервного капіталу та суму нерозподіленого прибутку.

Оподаткування підприємств.

Завдання 7.

Підприємство є платником податку на додану вартість (ПДВ), виготовляє продукцію та отримало у звітному періоді такі доходи: реалізація продукції – 360 тис.грн. (включаючи ПДВ); емісійний дохід –

15 тис.грн.; здача майна в оренду – 48 тис.грн. (включаючи ПДВ); штрафи отримані – 4 тис.грн.; кошти спільного інвестування – 23 тис.грн.; кошти отримані за рішенням суду – 10 тис.грн. Собівартість реалізованої продукції (послуг) складає 250 тис.грн. Адміністративні витрати становлять 30 тис.грн., витрати на збут – 7 тис.грн. Ставка ПДВ становить 20%. Визначити суму податку на прибуток (ставка податку на прибуток становить 21%).

Рішення:

1) Доход від операційної діяльності (Дод) становить:

$360 \text{ тис.грн.} + 48 \text{ тис.грн.} = 408 \text{ тис.грн.}$

2) Інші доходи (Дін) становлять 4 тис.грн.

3) Доходи, що не враховуються при визначенні об'єкту оподаткування податком на прибуток (Дн):

сума ПДВ від реалізації продукції:

$360 \text{ тис.грн.} \times (20\%/120\%) = 60 \text{ тис.грн.};$

сума ПДВ від надання майна в оренду:

$48 \text{ тис.грн.} \times (20\%/120\%) = 8 \text{ тис.грн.};$

емісійний доход – 15 тис.грн.;

кошти спільного інвестування – 23 тис.грн.;

кошти отримані за рішенням суду – 10 тис.грн.

4) Доходи звітного періоду (Дзп):

$408 \text{ тис.грн.} + 4 \text{ тис.грн.} - 60 \text{ тис.грн.} - 8 \text{ тис.грн.} - 15 \text{ тис.грн.} - 23 \text{ тис.грн.} - 10 \text{ тис.грн.} = 296 \text{ тис.грн.}$

5) Собівартість реалізованої продукції (послуг) (Ср) складає 250 тис.грн.

6) Інші витрати (Він) будуть включати адміністративні витрати та витрати на збут:

$30 \text{ тис.грн.} + 7 \text{ тис.грн.} = 37 \text{ тис.грн.}$

7) Прибуток (об'єкт оподаткування податком на прибуток) підприємства (Пр):

296 тис.грн. – 250 тис.грн. – 37 тис.грн. = 9 тис.грн.

8) Податок на прибуток дорівнює:

9 тис.грн. x 21% : 100% = 1,89 тис.грн.

Завдання для самостійного вирішення. Підприємство є платником податку на додану вартість (ПДВ), виконує роботи та отримало у звітному періоді такі доходи: за виконання робіт – 470 тис.грн. (включаючи ПДВ); здача майна в оренду – 16 тис.грн. (включаючи ПДВ). Собівартість робіт (послуг) складає 280 тис.грн. Адміністративні витрати становлять 41 тис.грн. Ставка ПДВ становить 20%. Визначити суму податку на прибуток (ставка податку на прибуток становить 21%).

Завдання 8.

Підприємством у звітному періоді: куплені матеріали на суму 2400 грн. (включаючи ПДВ), отримано послуги сторонніх організацій на суму 540 грн. (включаючи ПДВ), з усіх закуплених матеріалів виготовлено продукцію та реалізовано її на суму 3600 грн. (включаючи ПДВ). Ставка ПДВ становить 20%. Розрахувати суму ПДВ до перерахування у Державний бюджет.

Рішення:

1) Визначемо податковий кредит (ПК):

по закупленим матеріалам:

$2400 \times (20\%/120\%) = 400$ грн.

по отриманим послугам від сторонніх організацій:

$540 \times (20\%/120\%) = 90$ грн.

Загальна сума податкового кредиту:

400 грн. + 90 грн. = 490 грн.

2) Визначемо податкове зобов'язання (ПЗ):

$3600 \times (20\%/120\%) = 600$ грн.

3) Сума податку, що підлягає сплаті (перерахуванню) до Державного бюджету України (Ппдв) становить:

$$600 \text{ грн.} - 490 \text{ грн.} = 110 \text{ грн.}$$

Завдання для самостійного вирішення. Підприємством у звітному періоді: куплені матеріали на суму 12680 грн. (включаючи ПДВ), отримано послуги сторонніх організацій на суму 850 грн. (включаючи ПДВ), з усіх закуплених матеріалів виготовлено продукцію та реалізовано її на суму 18900 грн. (включаючи ПДВ). Ставка ПДВ становить 20%. Розрахувати суму ПДВ до перерахування у Державний бюджет.

Оборотні кошти та їх організація на підприємствах.

Завдання 9.

Визначити чисту теперішню вартість (NPV) інвестиційного проекту, якщо доходи будуть надходити в сумі 12 тис. грн., 28 тис. грн. і 36 тис. грн., відповідно через 3, 4 і 5 років. Первісні інвестиції 40,5 тис. грн., дисконтна ставка дорівнює 15%.

Рішення:

Для визначення дисконтованого грошового потоку використаємо наступну формулу:

$$PV = FV \frac{1}{(1+r)^t},$$

де PV – теперішня вартість майбутніх грошових потоків;

FV – очікуваний майбутній грошовий потік;

r – дисконтна ставка (десятковим дробом);

t – період інвестування.

1) Визначаємо дисконтовану вартість майбутніх доходів:

$$12 \frac{1}{(1+0,15)^3} + 28 \frac{1}{(1+0,15)^4} + 36 \frac{1}{(1+0,15)^5} =$$
$$= 12 \times 0,6575 + 28 \times 0,5718 + 36 \times 0,4972 = 7,89 + 16,01 + 17,90 =$$
$$= 41,8 \text{ тис. грн.};$$

2) Визначаємо чисту теперішню вартість: $NPV = PV - \text{первісні інвестиції} = 41,8 - 40,5 = 1,3 \text{ тис. грн.}$ (проект є прибутковим, а період окупності до 5-ти років).

Завдання для самостійного вирішення. Визначити чисту теперішню вартість (NPV) інвестиційного проекту, якщо доходи будуть надходити в сумі 18 тис. грн., 24 тис. грн. і 29 тис. грн., відповідно через 2, 3 і 4 років. Первісні інвестиції 39 тис. грн., дисконтна ставка дорівнює 12%.

Завдання 10.

Розрахувати обсяг виручки від реалізації продукції за оптовими цінами (з ПДВ), якщо очікуваний обсяг товарної продукції склав 12300 шт., залишок на кінець року 2100 шт., собівартість одиниці продукції – 310 грн, рентабельність продукції 12 %, залишок на початок року склав 3140 шт., ставка ПДВ – 20%.

Розв'язок:

1) Обсяг виручки від реалізації продукції за оптовими цінами без ПДВ: $(3140 + 12300 - 2100) \times 310 \times 1,12 = 3541440 \text{ грн.}$

2) Обсяг виручки від реалізації продукції за оптовими цінами з ПДВ: $3541440 \times 1,2 = 4249728 \text{ грн.}$

Завдання для самостійного вирішення. Розрахувати обсяг виручки від реалізації продукції за оптовими цінами (з ПДВ), якщо очікуваний обсяг товарної продукції склав 5705 шт., залишок на кінець

року 1234 шт., собівартість одиниці продукції – 178 грн, рентабельність продукції 8 %, залишок на початок року склав 1140 шт., ставка ПДВ – 20%.

Завдання 11.

Визначити величину грошових надходжень, чистий дохід від реалізації продукції, прибуток від реалізації продукції, рентабельність реалізованої продукції, якщо обсяг реалізованої продукції у відпускних цінах з ПДВ (ставка 20%) складає 16440 тис. грн., собівартість реалізованої продукції 11030 тис. грн. Дохід від реалізації цінних паперів – 27 тис. грн, дохід від здачі майна в оренду – 21 тис. грн., позареалізаційні витрати (штрафи, пені) – 15 тис. грн.

Розв'язок:

1) Величина грошових надходжень:

$$16440 + 27 + 21 - 15 = 16473 \text{ тис. грн.}$$

2) Загальний дохід підприємства:

$$(16440 - 16440 \times 0,1667) + 27 + 21 - 15 = 13732,45 \text{ тис. грн.}$$

3) Чистий дохід від реалізації продукції:

$$16440 - 16440 \times 0,1667 = 13699,45 \text{ тис. грн}$$

4) Прибуток від реалізації продукції:

$$13699,45 - 11030 = 2669,45 \text{ тис. грн.}$$

5) Рентабельність реалізованої продукції:

$$2669,45 : 11030 \times 100 \% = 24,2 \%$$

Завдання для самостійного вирішення. Визначити величину грошових надходжень, чистий дохід від реалізації продукції, прибуток від реалізації продукції, рентабельність реалізованої продукції, якщо обсяг реалізованої продукції у відпускних цінах з ПДВ (ставка 20%) складає 17080 тис. грн., собівартість реалізованої продукції 12050 тис. грн. Дохід

від реалізації цінних паперів – 24 тис. грн, дохід від здачі майна в оренду – 33 тис. грн.

Оцінювання фінансового стану підприємства.

Завдання 12.

Підприємство має наступний умовний баланс:

АКТИВ		ПАСИВ	
Стаття	Сума, грн.	Стаття	Сума, грн.
Основні засоби	151600	Статутний капітал	143770
Нематеріальні активи	2900	Нерозподілений прибуток	6550
Матеріали	8970	Довгостроковий кредит банку	27800
Готова продукція	10240	Розрахунки з постачальниками та підрядниками	9450
Дебіторська заборгованість	5420	Розрахунки з оплати праці	1560
Грошові кошти	11230	Розрахунки за податками	1230
БАЛАНС:	190360	БАЛАНС:	190360

На підставі наведеного балансу визначити:

- 1) Необоротні активи та оборотні активи підприємства;
- 2) Власні кошти та залучені кошти підприємства;
- 3) Оборотний капітал (обсяг оборотних активів) та чистий оборотний капітал (різниця оборотних активів та поточних зобов'язань);

4) Коефіцієнт фінансової залежності підприємства за формулою:

$$K_{фз} = \frac{ЗК}{ВК},$$

де $K_{фз}$ - коефіцієнт фінансової залежності;

ЗК - залучені кошти (довгострокові та поточні зобов'язання);

ВК - власний капітал;

5) Коефіцієнт маневреності власних коштів за формулою:

$$K_{м} = \frac{ВК - НА}{ВК},$$

де $K_{м}$ - коефіцієнт маневреності власних коштів;

ВК - власний капітал підприємства;

НА - необоротні активи;

6) Коефіцієнт автономії підприємства за формулою:

$$K_{а} = \frac{ВК}{ВБ},$$

де $K_{а}$ - коефіцієнт автономії;

ВК - власний капітал;

ВБ – валюта балансу.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

1. Бердар М. М. Фінанси підприємств. Навч. посіб. — К.: Центр учбової літератури, 2010;
 2. Гриб С.В. Фінанси підприємств в таблицях, схемах та тестах: навчальний посібник /С.В. Гриб, І.О. Болкунов.-[2-е вид., перероб. та доп.]- Львів:Магнолія 2006,2013;
 3. Данілов О. Д., Паєнтко Т. В. Фінанси підприємств у запитаннях і відповідях. Навч. посіб. – К.: Центр учбової літератури, 2011;
 4. Кривов'язюк І.В. Економічна діагностика: навчальний посібник /І.В. Кривов'язюк. - К.:ЦУЛ, 2013;
 5. Непочатенко О.О. Фінанси підприємств: підручник / О.О. Непочатенко, Н.Ю. Мельничук. – К.: «Центр учбової літератури», 2013;
 6. Онисько С.М. Податкова система: підручник /С.М. Онисько, І.М. Тофан, О.В. Грицина.-Львів:Магнолія 2006,2013;
 7. Терещенко О.О. Фінанси підприємств : підручник / [Поддєрьогін А.М., Білик М.Д., Терещенко О.О. та ін.] ; кер. кол. авт. і наук. ред. проф. А. М. Поддєрьогін. – 8-ме вид., переробл. і доп. – К. : КНЕУ, 2013;
 8. Фінанси підприємств. Підручник / А.М.. Поддєрьогін, М.Д. Білик, Л.Д. Буряк та ін. К.:КНЕУ, 2008;
 9. Циганов О.Р. Основи банківської справи: навчальний посібник / О.Р. Циганов, Л.С. Краснолобова.-Львів:Магнолія 2006, 2012;
- Ярошевич Н.Б. Фінанси підприємств: навчальний посібник / Н.Б. Ярошевич.- К.:Знання, 2012.